

**ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ
«УНІВЕРСИТЕТ КОРОЛЯ ДАНИЛА»**

Циклова комісія архітектури, будівництва та дизайну

**ПРОГРАМА
ТВОРЧОГО КОНКУРСУ З «РИСУНКУ»**

*для здобуття освітньо-професійного ступеня фахового молодшого бакалавра
галузі знань: В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки»
спеціальності: В2 «Дизайн» (ОПП «Графічний дизайн»)*

Програма творчого конкурсу з «Рисунку» для абітурієнтів для здобуття освітнього ступеня фахового молодшого бакалавра спеціальності В2 «Дизайн» (ОПП «Графічний дизайн»). Івано-Франківськ, 2025.

Програма обговорена та схвалена на засіданні циклової комісії архітектури, будівництва та дизайну, протокол № 7 від «20» березня 2025р.

Схвалено методичною радою Фахового коледжу ЗВО «Університет Короля Данила», протокол № 8 від «26» березня 2025 р.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	4
Програма творчого конкурсу з «Рисунку»	5
Послідовність роботи над рисунком	8
Методичні вказівки до виконання завдання	10
Список рекомендованих джерел	16

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Підготовка висококваліфікованого фахівця з дизайну неможлива без ґрунтовного опанування рисунком, який є основою образотворчої грамоти, одним з найважливіших навчальних предметів і серед дисциплін професійного циклу. Рисунок, як навчальна дисципліна, має необмежені можливості для творчого розвитку, формування естетичного смаку і художніх потреб. Водночас рисунок це самостійний вид образотворчого мистецтва з давніми традиціями та давньою історією.

Основне завдання курсу полягає в практичному опануванні рисунком, як графічною мовою образотворчого мистецтва. Для цього пропонується програма рисунку вступних іспитів, яка складена на основі навчального плану спеціальності: В2 "Дизайн" ступеня фахового молодшого бакалавра. В програмі запропоновано завдання – **НАТЮРМОРТ з двох предметів на фоні**.

Мета програми рисунку полягає у розвитку загальної художньої культури, формуванні вмінь аналізувати й зображати об'ємні форми на площині, виробленні практичних навичок рисування з натури.

Творча робота графічного дизайнера немислима без навичок малювання, він повинен уміти грамотно, швидко виконувати рисунки, ескізи й начерки з натури.

Академічний рисунок навчає аналізувати форму, пропорції, світло й тіні, що дозволяє дизайнерам краще сприймати об'єкти в реальному світі та точно відтворювати їх у своїх роботах. Знання основ перспективи допоможе створювати реалістичні композиції та працювати з тривимірними об'єктами на двовимірній площині, що є місцем для створення макетів, ілюстрацій та 3D-дизайну. Також в академічному процесі малюнка формується чутливість до лінії, текстури та деталей, адже це важливо для створення точних і виразних об'єктів графічного дизайну. Для ілюстрації, що включає людські постаті або живі об'єкти, академічний рисунок дає міцну базу в анатомії, що дозволяє створювати реалістичні й гармонійні зображення. Навички композиції, балансу і ритму допомагають дизайнеру ефективно komponувати елементи на сторінці, плакаті чи інтерфейсі. Рисунок закладає основи, які легко адаптуються до роботи в цифрових програмах, а розуміння форми, світлотіні та текстури полегшує створення цифрових ілюстрацій.

Програма базується на достатньому рівні образотворчої підготовки абітурієнтів для навчання у закладі фахової передвищої освіти.

ПРОГРАМА ТВОРЧОГО КОНКУРСУ З «РИСУНКУ»

Завдання. Виконати з натури рисунок натюрморту з двох предметів на драпірованому фоні. Рисунок виконується олівцем на аркуші формату А3.

Матеріали та інструменти: папір (формат А-3), олівець, гумка.

Вступник повинен:

Виконати малюнок згідно з вимогами композиції та закономірностей перспективи.

Правильно передати пропорції моделей постановки (конструктивна побудова).

Виявити форму моделей постановки засобами передачі світлотіньових відношень за допомогою штрихування.

Термін виконання рисунку – 4 академічні години.

Критерії оцінювання:

Рисунок натюрморту оцінюється з урахуванням основних критеріїв:

- Композиція постановки натюрморту на форматі паперу.
- Передача пропорцій і конструктивної побудови предметів постановки натюрморту.
- Виявлення форми засобами передачі світлотіньових відношень.

Відповідно до нових умов прийому абітурієнтів встановлено наступну шкалу оцінювання творчого завдання з рисунку:

Шкала оцінювання				Вимоги до виконання роботи
1	100	1,5	100	Повна відсутність розуміння побудови тривимірної форми в на площині аркуша.
1,1	100	1,6	100	
1,2	100	1,7	100	
1,3	100	1,8	100	
1,4	100	1,9	100	
2	100	2,5	105	Процес змальовування, абітурієнт не бачить різниці між площинним і тривимірним зображенням.
2,1	101	2,6	106	
2,2	102	2,7	107	
2,3	103	2,8	108	
2,4	104	2,9	109	
3	110	3,5	115	Процес змальовування: відсутні знання перспективи, пропорцій, постановки предмета на площині, рисунок ведеться вроздріб.
3,1	111	3,6	116	
3,2	112	3,7	117	
3,3	113	3,8	118	
3,4	114	3,9	119	
4	120	4,5	125	Процес змальовування натури: має уявлення про перспективу, пропорції, постановку
4,1	121	4,6	126	
4,2	122	4,7	127	

4,3	123	4,8	128	предметів на площині, але застосувати на практиці не може.
4,4	124	4,9	129	
5	130	5,5	135	Процес змальовування натури, а не усвідомлене рисування: значні помилки в композиції, пропорціях, відсутнє розуміння конструкції предмета, побудови і перспективи.
5,1	131	5,6	136	
5,2	132	5,7	137	
5,3	133	5,8	138	
5,4	134	5,9	139	
6	140	6,5	145	Істотні помилки в композиції, пропорціях, побудові предметів, перспективі.
6,1	141	6,6	146	
6,2	142	6,7	147	
6,3	143	6,8	148	
6,4	144	6,9	149	
7	150	7,5	155	Наявність двох істотних помилок з таких пунктів, як: композиція, пропорції, побудова предметів, виявлення форми предметів тоном, передача простору.
7,1	151	7,6	156	
7,2	152	7,7	157	
7,3	153	7,8	158	
7,4	154	7,9	159	
8	160	8,5	165	Наявність однієї істотної помилки з таких пунктів, як: композиція, пропорції, побудова предметів, виявлення форми предметів тоном, передача простору.
8,1	161	8,6	166	
8,2	162	8,7	167	
8,3	163	8,8	168	
8,4	164	8,9	169	
9	170	9,5	175	Немає вміння підпорядкувати деталь великій формі: допускаються незначні помилки і неточності по всіх пунктах.
9,1	171	9,6	176	
9,2	172	9,7	177	
9,3	173	9,8	178	
9,4	174	9,9	179	
10	180	10,5	185	Допускається деяка незавершеність і незначні помилки, неточність по всіх пунктах.
10, 1	181	10,6	186	
10, 2	182	10,7	187	
10, 3	183	10,8	188	
10, 4	184	10,9	189	

11	190	11,5	195	Допускається деяка незавершеність рисунку при виконанні всіх пунктів.
11, 1	191	11,6	196	
11, 2	192	11,7	197	
11, 3	193	11,8	198	
11, 4	194	11,9	199	
12	200			Абітурієнтом виконані всі пункти вимог до академічного рисунку.

ПОСЛІДОВНІСТЬ РОБОТИ НАД РИСУНКОМ

Процес малювання – це складний комплекс розумових і практичних дій. На відміну від фотографічного способу отримання зображення, малюнок виконується поступово. Зорове сприйняття натури, як правило, є цілісним, тобто ми сприймаємо всі якості предмета (колір, фактуру, форму, пропорції, матеріал) як єдине ціле. Виникає питання, яким чином поєднати цілісне бачення натури з послідовністю її відтворення. Природно, що студент всі якості предмета одночасно не зможе відобразити. Тому вибирається поетапний шлях вирішення комплексу завдань – від розміщення предметів на площині аркуша до виявлення їх характеристики тоном з урахуванням освітлення і середовища.

Порядок в малюванні полягає в дотриманні послідовності процесу роботи від початкової стадії малюнка до її завершення через проміжні етапи, кожний з яких дає студенту можливість свідомо будувати малюнок на кожній його стадії.

Основні етапи роботи над рисунком:

1. Композиційне розміщення зображення на площині аркуша.
2. Конструктивні рішення форми предметів з урахуванням їх просторового положення.
3. Світлотіньові рішення великої форми і встановлення основних тональних відношень.
4. Детальне опрацювання форми тоном.
5. Підсумковий етап роботи над завершенням малюнка.

1 етап – в основу першого етапу має бути покладений найбільш вдалий заздалегідь виконаний ескіз. Керуючись ескізом, спочатку знаходять загальний абрис натурної постановки. Визначивши місцеположення майбутнього зображення на аркуші паперу, переходять до пошуку місця для кожного предмета і встановлення основних пропорційних співвідношень між ними. Перший етап рекомендується вести легкими лініями.

2 етап – конструктивна побудова окремих предметів, з одночасним уточненням пропорцій і характеру форм. Особлива увага повинна бути приділена положенню кожного предмета в просторі з урахуванням перспективного скорочення поверхонь, що утворюють об'єм. З цією метою необхідно виконати «наскрізну» прорисовку основ предметів, що дозволить правильно визначити положення на горизонтальній площині одного предмета відносно іншого і тим самим розподілити їх за планами в глибину.

Після побудови великих форм переходять до роботи над більш дрібними деталями з урахуванням їх взаємозв'язку з основною формою.

3 етап – виявлення великої форми за допомогою світлотіні, встановлення основних тональних співвідношень як між предметами, так і фоном.

Визначивши на рисунку межі світлотіньових градацій, потрібно легким тоном прокласти власні тіні на всіх предметах. Прокладання тіні треба починати з найтемнішого об'єкта, що дає можливість правильно визначити силу тону власних тіней на інших предметах. Щоб додати стійкість предметам на

площині і визначити саму площину, вслід за прокладкою власних тіней необхідно прокласти падаючі тіні. Вона дає змогу вести порівняння великих об'ємів рисунку з натурою і тим самим дозволяє уточнити пропорції. Після уточнення і, якщо необхідно, виправлення допущених помилок у пропорціях потрібно прокласти напівтінь і посилити за тоном власні й падаючі тіні. Основні світлотіньові прокладки треба вирішувати не до білого паперу, а до фону, тому робота над фоном має йти одночасно з виявленням об'єму.

Цьому етапу роботи над рисунком повинна бути приділена найбільша увага. Адже від того, наскільки правильна велика форма, наскільки правильно знайдені основні відношення, залежить подальше детальне опрацювання всієї постановки.

4 етап – ретельне опрацювання форми предмета з виявленням світлотіньових відтінків, матеріальних якостей всіх елементів. Проробляючи окремі предмети або деталі, не треба доводити їх до повної завершеності відразу, треба весь час вести порівняння їх як між собою, так і з натурою, стежачи за тональними відношеннями. Іншими словами, той, хто малює не повинен забувати про малювання від цілого до частин і від частин до цілого.

5 етап – встановлення цілісності зображення: узагальнення другорядних деталей і предметів на задньому плані, конкретизація предметів переднього плану.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ ЗАВДАННЯ «РИСУНОК НАТЮРМОРТУ»

В процесі підготовки до творчого конкурсу абітурієнти повинні звернути увагу на закономірності постановки і побудови натюрмортів. На початковому етапі підготовки важливо усвідомлювати тематичність натюрмарту. Його можна скласти з предметів побуту, адже всі навколишні предмети є продуктом праці людини, і всі вони пов'язані з її діяльністю. Отже, не можна уявити собі зовнішні предмети, не пов'язані з людиною. Кожен натюрморт є не просто набором тих або інших предметів, але він виражає і відношення людини до цих предметів, передає ті або інші відчуття і переживання.

Зрозуміло, в перших постановках натюрмарту недоцільно вирішувати складні завдання, але водночас не можна і механічно підбирати предмети для постановки.

Вибір теми й підбір предметів для натюрмарту, звичайно, взаємозв'язані. Але не тільки це повинен враховувати абітурієнт при підборі предметів.

Величина, характер форми й світлотіні, забарвлення предметів (світлий або темний предмет), матеріал і фактура поверхні грають велику роль при відборі й постановці. Доцільно взяти один предмет, що більший за інші. В цьому випадку навкруги великого предмета легше розмістити інші.

При постановці натюрмарту слід задуматися над тим, щоб виходила красива і виразна група. Корисно випробувати декілька варіантів, подивитися на предмети з різних точок зору і зупинитися на кращому. Разом з тим необхідно враховувати й освітлення. При цьому треба стежити за тим, щоб падаючі тіні не заважали виразності окремих предметів і натюрмарту в цілому.

Для натюрмарту варто вибирати предмети різної форми та текстури. Це можуть бути геометричні об'єкти, такі як куб, сфера, конус, циліндр, піраміда, органічні форми, наприклад, фрукти, овочі, квіти, та складні предмети як то посуд, статуетки, тканина, скляні пляшки. Мета такого підбору предметів – показати різноманіття форми, матеріалів і текстур, що сприяє розвитку технічних навичок та художнього сприйняття.

Компонування об'єктів – не менш важливий момент в постановці натюрмартів. Об'єкти мають бути розташовані так, щоб створити цікаву, гармонійну композицію. Рекомендуємо використовувати принципи золотого перетину – важливі елементи розташовуються в місцях перетину уявної сітки золотого перетину, принципи динаміки і статичності. В динамічній композиції предмети розташовуються асиметрично, створюючи рух і напругу, а статичними можуть бути самі предмети.

Зображення натюрмарту має свою певну закономірність і методичну послідовність. Абсолютно неприпустимо, наприклад, лише почавши малюнок, зайнятися детальним опрацюванням незначних дрібниць, якщо не визначена ще основна форма, не вирішена тональна ідея постановки. Це відразу ж призводить до підробленості малюнка, яку потім недосвідченому автору виправити неймовірно важко і часом неможливо. Крім того, подібний поспіх веде до помилок у пропорційних відношеннях, а звідси – до невдачі, невіру в свої сили і

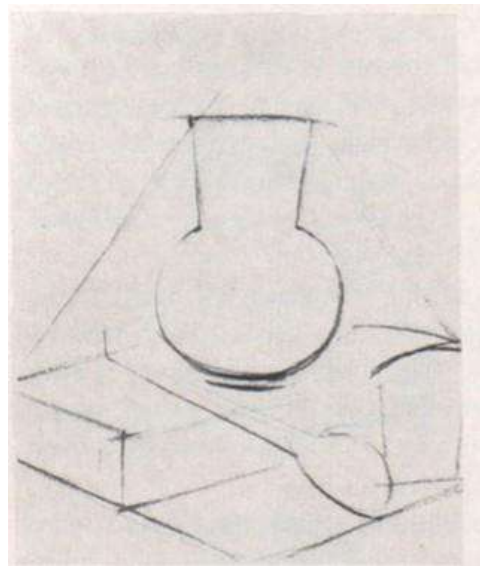
розчарування. Саме тому в образотворчій практиці існує перевірений метод послідовної роботи над малюнками, заснований на принципі: від загального до конкретного і від конкретного знову до збагачення деталями загального.

Перед безпосередньою роботою над малюнком доцільно виконати одну-дві замальовки постановки для пошуку раціонального та ефектного компоновання зображення на папері. Замальовки бажано виконувати швидко, ґрунтуючись на першому, ще дуже свіжому враженні від постановки, прагнучи передати в них характерні особливості натури, взаємозв'язок і пропорції форми кожного предмета, відношення площі зображення до площі формату аркуша.

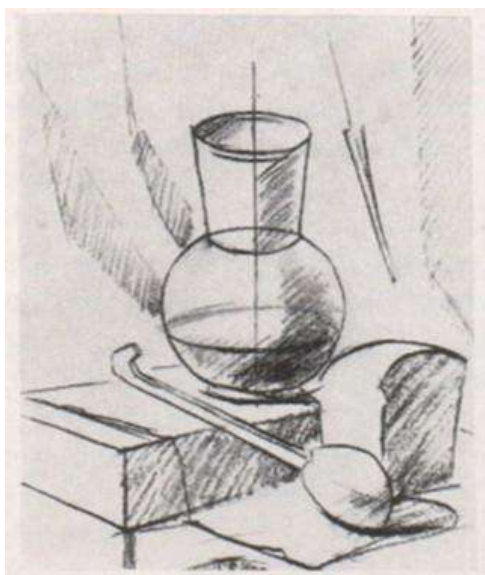
Після того як у замальовці ви визначили композицію зображення, можна перейти до безпосередньої роботи на форматі. Враховуючи характер постановки, ви вибираєте формат – горизонтальний або вертикальний (вимірюючи на витягнуту руку олівцем ширину всього натюрморту до його висоти).

Наступним завданням є пройти кілька етапів малювання натюрморту. Таких етапів, тобто окремих моментів-стадій або ступенів у розвитку чого-небудь, у роботі над малюнком зазвичай не більше чотирьох.

Безумовно, початковим етапом будь-якого зображення є композиційне розміщення його на аркуші паперу. На цьому етапі доречно скористатися замальовкою, використовувати яку варто вдумливо, аж ніяк не механічно. Тут головне місце приділяється визначенню всієї ширини і всієї висоти предметів відразу для обмеження поля зображення, тут же намічаються легкими лініями позиції кожного з тіл відносно один одного і площина, на якій вони поставлені.

На наступному етапі малювання натюрморту рекомендуємо уточнити місце кожного предмету в зображенні і визначити їх пропорційні відношення. У цьому проміжку роботи виявляють також конструктивну основу форми. Тут рішення всіх задач даного етапу зображення ґрунтується на уважному аналізі постановки. Форму будують поки одними лініями, зображаючи малюнок «каркасным». Слід зауважити, що варто використовувати лінії різної товщини – видимі частини предметів робити виразнішими лініями, невидимі – легшими. Це дозволить контролювати роботу на даному етапі.

Третій за рахунком етап роботи – подальше уточнення форми тіл, що мають об'ємність і рельєфність. Ці ознаки предметів сприймаються тільки за умови світлотіні. Тому слід не тільки намітити велике світло і велику тінь, але і визначити легкими штрихами всі основні градації (поступові розташування) світлотіні. Потрібно тільки уважно стежити в натурі і порівнювати на папері, наскільки один предмет темніше або світліше іншого. Крім цього важливо не забувати також про розходження в малюнку технічних прийомів роботи олівцем, щоб вже на цій стадії малювання виявити відмінність фактур предметів. Усе разом узяте і розглянуте з позицій перспективного побудови, об'ємності та рельєфності форм, тонового рішення, матеріальності веде до останнього етапу роботи над малюнком натюрморту.

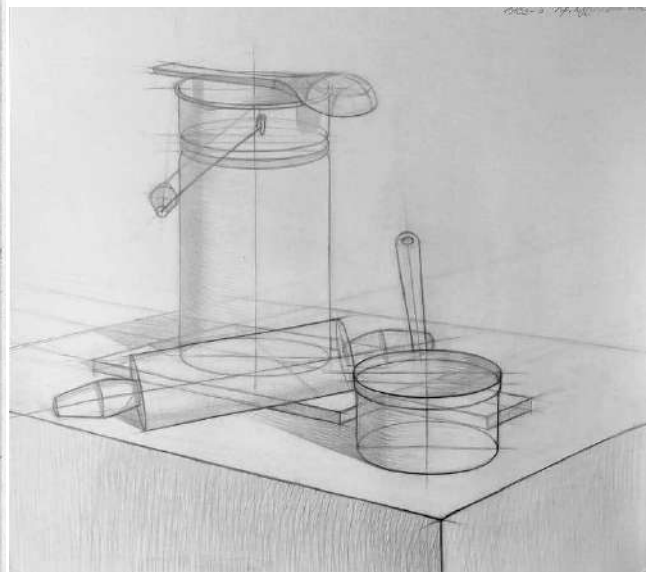
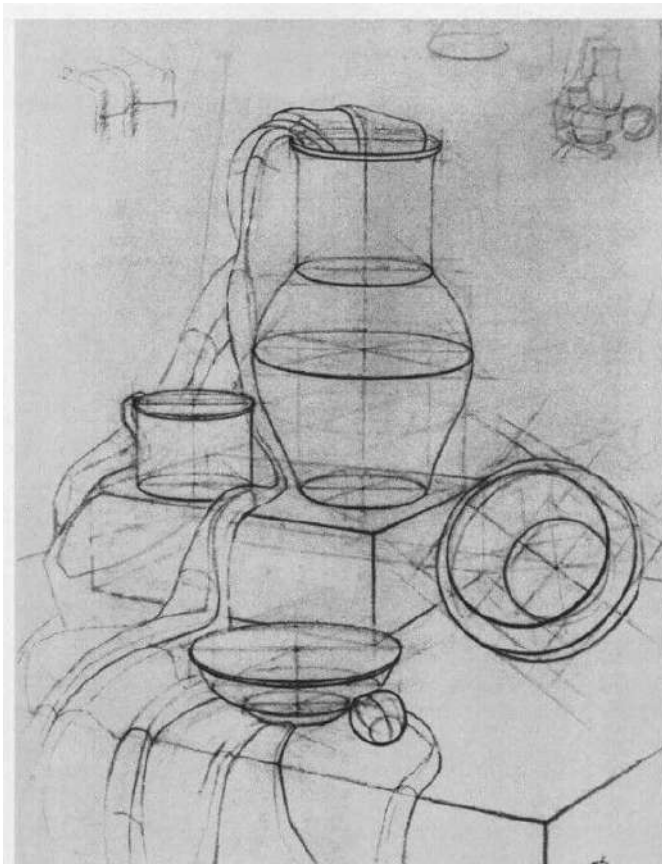
На цьому етапі рекомендуємо звернути увагу на ступінь освітленості предмета. Вона залежить від сили джерела освітлення і від кута падіння світлового променя. На освітленому предметі можна розрізнити:

1. Найбільш освітлене місце – світло.
2. Найбільш темне місце – тінь.
3. Плавний перехід між ними – напівтінь.
4. Тінь від самої предмета – падаюча тінь.
5. Місце, освітлене відбитим світлом – рефлекс.
6. Місце, яке повністю відбиває падаюче світло – полиск.

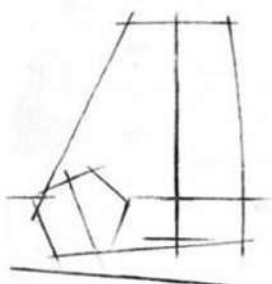
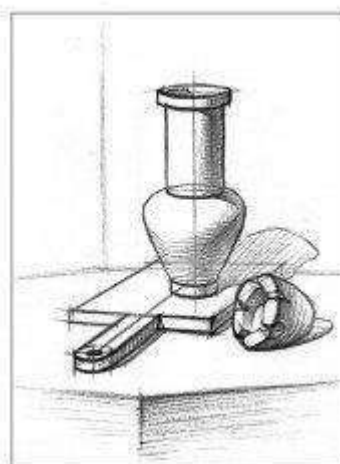
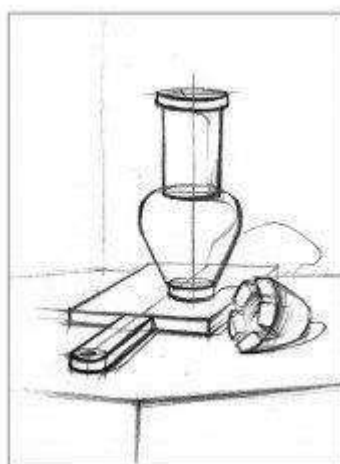
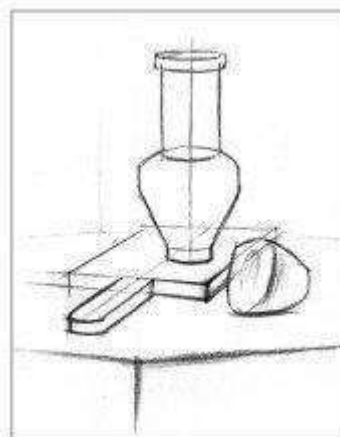
Тінь – неосвітлене місце. На малюнку тінь перебуває в площині, де стоять предмети і на самих предметах. Усі предмети мають власну (у ньому) і падаючу тінь (лежить на поверхні близько предмета). Форма падаючої тіні залежить від напрямку і сили світла. Власна тінь повторює контури самого предмета. Тінь, що позаду предмета, називається падаючою тінню. Вона є неоднорідною по світлотіні і темнішою від власної тіні, оскільки власна тінь висвітлюється відбитими від предмета променями.

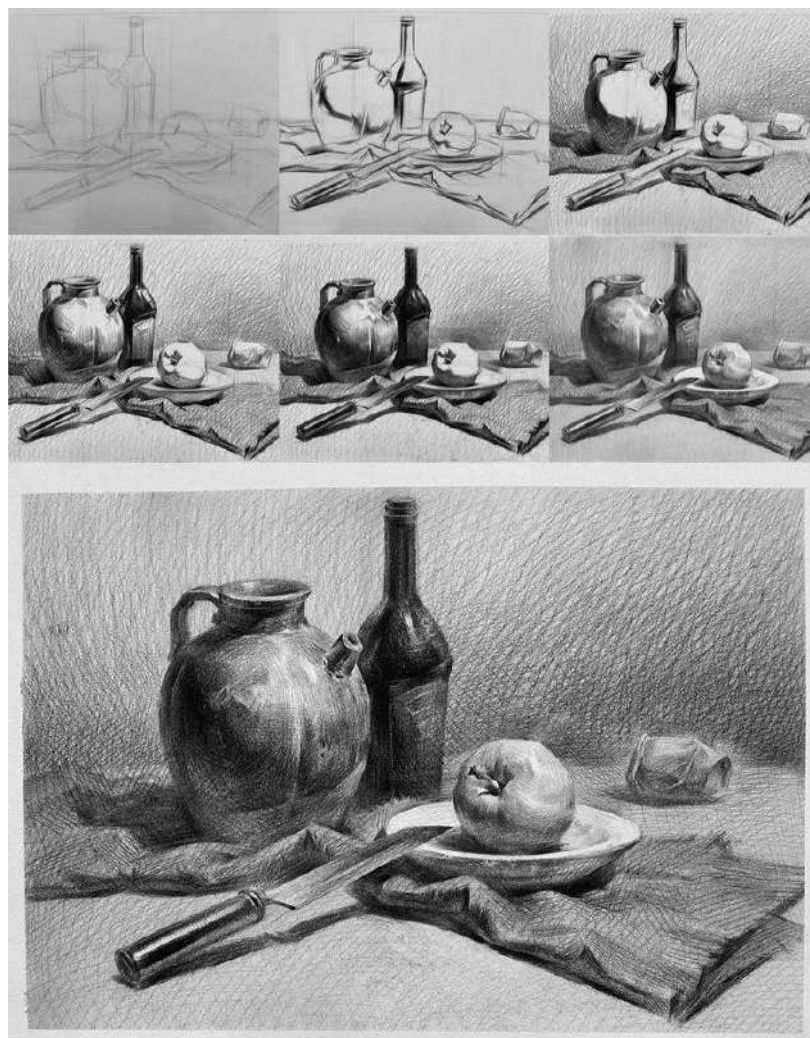
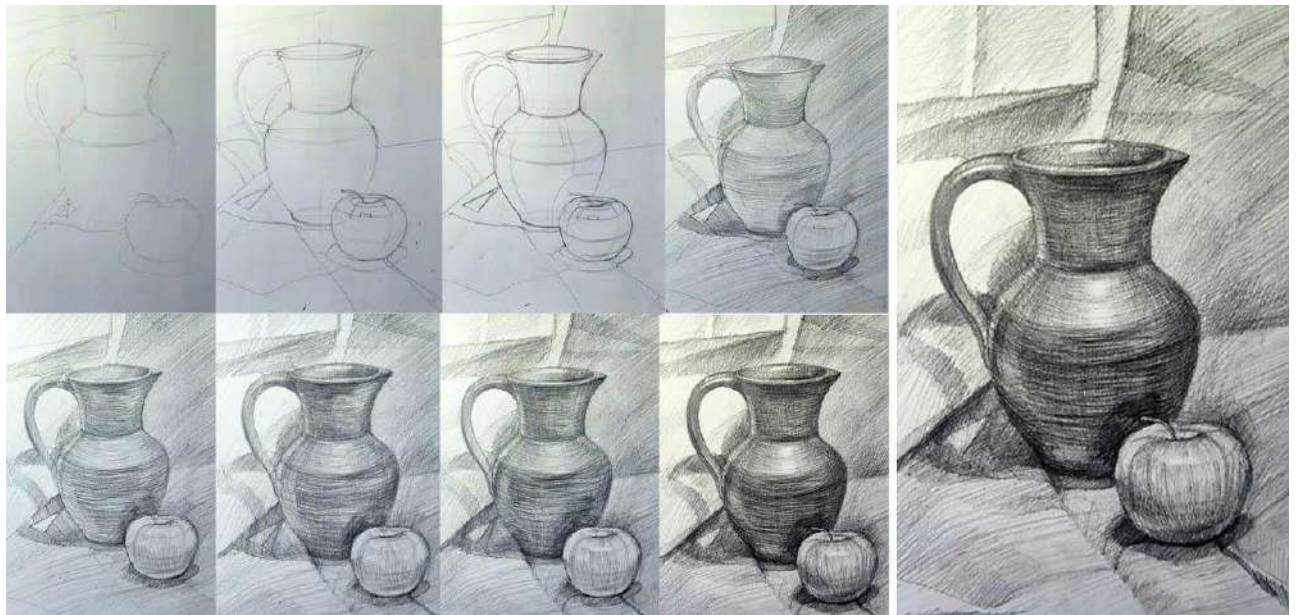
Завершальний етап над виконанням рисунку натюрморту – порівняння світлотіньових характеристик, узагальнення другого плану, протирання гумкою найсвітлішого місця – полиску, остаточна перевірка відповідності зображення до постановки.

КОНСТРУКТИВНИЙ РИСУНОК НАТЮРМОРТУ

ЗРАЗКИ ПОСЛІДОВНОСТІ ВИКОНАННЯ РИСУНКУ НАТЮРМОРТУ

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ:

Основна література:

1. Гілязова Н.М. Рисунок. Живопис: навч. пос. Івано-Франківськ, 2021. 120 с.
2. Губаль Б.І. Композиція в дизайні. Одно-, дво-, і тривимірний простір: посіб. для студ. вищ. навч. закл. Ів.-Фр., 2021. 240с.
3. Кириченко М.А. Кириченко М.А. Основи образотворчої грамоти. Київ, 2022. 188 с.
4. Лукань В. Малюнок: Збірник програм з дисципліни образотворчого циклу. Київ, 2022. 42 с.
5. Прищенко С. Кольорознавство: навч. посібник. К.: Кондор, 2018. 436 с.:іл..

Додаткова література:

1. Резніченко М.І., Твердохлібова Я.М. Художня графіка: навчально-методичний посібник для студентів художньо-графічних факультетів. Тернопіль: Навчальна книга: Богдан, 2019. 272 с.

Електронні інформаційні ресурси:

1. Малюнок вугіллям. веб-сайт. URL: <https://jak.bono.odessa.ua/articles/jak-namaljuvativugilnimi-olivcjami-natjurmort-z.php>
2. Маленькі секрети акварельного живопису. веб-сайт. URL: <https://artclass.kiev.ua/uk/sekrety-akvarel%CA%B9noho-zhyvopysu/>
3. Основи рисунку, яблуко: веб-сайт. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=B1YtmapZ7Fw>
4. Фрукти аквареллю: веб-сайт. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=hJlafP344GM>